

MHLA160001862023

नियमित दिवाणी दावा क्र.१३०/२०२१

सुभाष व ईतर वि. गुंडप्पा व ईतर

नि.क्र. ५ खालील आदेश

प्रस्तुतचा अर्ज तात्पुरता मनाई हुकूम मिळण्याकरिता आहे.

२. वादीची हकिकत थोडक्यात खालीलप्रमाणे -

मौजे दवणहिप्परगा, ता. देवणी येथील शेत भूमापन क्र.१०८/३ क्षेत्रफळ ६ हे. ६८ आर पैकी ६ हे. २३ आर आणि भूमापन क्र.१२४/२ क्षेत्रफळ १ हे. ८३ आर पैकी १ हे. ३६ आर हे दाव्याचा विषय आहे. वादी क्र.१ आणि प्रतिवादी क्र.१ हे सख्खे भाऊ असून वर्ष १९७५ मध्ये त्यांच्या वडिलार्जित जमिनीची वाटणी झाली. त्यानंतर त्यांचे वडिलांचा वर्ष १९७८ मध्ये मृत्यू झाला. सदर वाटणीमध्ये वादी क्र.१ ला भूमापन क्र.१०८(गट क्र.१०८/३) मध्ये १६ एकर १९ गुंठे (६ हे.५९ आर) आणि भूमापन क्र.१२४ (गट क्र.१२४/२) क्षेत्रफळ १ हे. ८६ आर मिळाली होती. महाराष्ट्र शासनाने गट क्र.१०८/३ मधील ४५ आर जमीन संपादित केल्यानंतर ६ हे. २३ आर जमीन शिल्लक राहिली. महाराष्ट्र शासनाने गट क्र.१२४/२ मधील ५२ आर जमीन संपादित केल्यानंतर १ हे. ३६ आर जमीन शिल्लक राहिली. सदर वाटपामध्ये प्रतिवादी क्र.१ ला भूमापन क्र.१०८/अ (गट क्र.१०८/२) मधील क्षेत्रफळ १० एकर १९ गुंठे (४ हे.१९ आर) आणि भूमापन क्र.१२२ (गट क्र.१२२) मधील क्षेत्रफळ १० एकर १५ आर (४ हे. १५ आर) जमीन दिली होती. महाराष्ट्र शासनाने त्याच्या जमिनीपैकी गट क्र.१०८/२ मधील ७४ आर आणि गट क्र.१२२ मधील १ हे. ४० आर जमीन संपादित केलेली आहे. प्रतिवादी क्र.१ ने गट क्र.१०८/२ मधील त्याच्या हिस्स्यापैकी १ हे. ६१ आर जमीन विक्री केलेली आहे. तसेच प्रतिवादी क्र.१ च्या गट क्र.१०८/२ मधील हिस्स्यापैकी ९४ आर जमीन प्रतिवादी क्र.३ च्या नावे आणि ९४ आर जमीन त्यांचा मयत मुलगा बाबुराव गुंडप्पा बिरादारचे वारस म्हणजे प्रतिवादी क्र.५ ते ७ यांच्या नावे नोंदविलेली आहे.

३. वर्ष २०१५ मध्ये वादी क्र.१ ते ४ यांच्यामध्ये वाटणी झाली. त्याप्रमाणे वादी क्र.१ च्या हिस्स्यामध्ये भूमापन क्र.१०८/३ मधील २३ आर जमीन आणि भूमापन क्र.१२४/२ मधील १ हे. ३६ आर जमीन मिळाली. वादी क्र.२ ते ४ यांच्या हिस्स्याला भूमापन क्र.१०८/३ मधील प्रत्येकी २ हे. जमीन मिळाली होती. त्याबाबत नि.दि.दावा क्र.२५/२०२० मध्ये हुकूमनामा झालेला आहे. परंतु ते उत्पन्न वाढीसाठी सदर जमीन एकत्रित कसतात. त्याप्रमाणे ते सदर जमिनीचे मालक आहेत. त्यांनी सदर जमिनीला तारेचे कूपन करण्यासाठी एप्रिल २०२१ मध्ये खाजगी तज्ञामार्फत भूमापन क्र.१०८/३ ची मोजणी केली असता प्रतिवादींनी उत्तरेकडून ४ एकर जमिनीवर अतिक्रमण केल्याचे निष्पन्न झाले. त्यानंतर वादीने दि.१७/०५/२०२१ रोजी प्रतिवादींना अतिक्रमण काढून देण्याची विनंती केली आणि भूमी अभिलेख कार्यालयामार्फत जमीन मोजण्याचा प्रस्ताव दिला असता प्रतिवादींनी ते नाकारले. दि.१८/०५/२०२१ रोजी वादी क्र.१ हा भूमापन क्र.१२४/२ मध्ये ऊसाला पाणी देत असताना प्रतिवादी क्र.१ ते ४ आणि गावगुंड तेथे गेले व मोजणी करून अतिक्रमण काढण्याचा प्रयत्न केल्यास ऊसाच्या रानातून बेदखल करतो, घरात दोन नोकरी करणारे आहेत, पैसा पाण्यासारखा वाहील अशी धमकी दिली. त्यामुळे वादीने मालकी हक्काचा जाहीरनामा आणि निरंतर मनाईहुकूम मिळण्यासाठी दावा दाखल केला. प्रतिवादी हे पैसा आणि मनुष्यबळाच्या जोरावर वाद जमीन गिळंकृत करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. वादीच्या बाजूने मनाईहुकूमाचे संपूर्ण घटक स्थापित होतात. मनाई हुकूम नाकारल्यास वादीचे अपरिमित नुकसान होईल. प्रतिवादींनी किंवा त्यांच्या वतीने ईतरांनी वाद जमीन म्हणजे भूमापन क्र.१२४/२ च्या ताब्याला अडथळा करू नये याकरिता तात्पुरता मनाई हुकुमाची वादीने मागणी केली.

४. प्रतिवादी क्र.१ ते ७ यांनी पुरसीस (नि.२५) प्रमाणे त्यांचा लेखी जबाब (नि.२३) हा सदर अर्जाचे म्हणणे म्हणून समजण्यास कळविले. त्यांनी त्याप्रमाणे दावा आणि अर्ज यामधील त्यांच्याविरुद्ध असलेला संपूर्ण मजकूर नाकारला आणि अर्ज प्रतिपालनीय नसल्याने नामंजूर करण्याची विनंती केली. त्यांनी वाद जमिनीची स्थिती आणि नातेसंबंध कबूल केलेले आहेत. त्यांनी पुढे नमूद केले की, प्रतिवादी क्र.४ ला दाव्यामध्ये विनाकारण पक्षकार केले त्यामुळे दावा प्रतिपालनीय नाही. ते नि.दि.दा.क्र.२५/२०२० मध्ये पक्षकार नव्हते. त्यामुळे

त्यामधील हुकूमनामा त्यांच्यावर बंधनकारक नाही. वादीने संगनमत करून आणि महत्त्वाच्या बाबी लपवून सदर हुकूमनामा प्राप्त केलेला आहे. वादी हे गेल्या ३० वर्षांपासून सदर जमिनीवर काबीज नाही. दावा मुदतबाह्य आहे. वादींनी महत्त्वाच्या बाबी लपवून अभिलेखामध्ये त्यांच्या नावाची नोंद केली. वादीने खोटे आणि कागदपत्रे दाखल केली. त्यांनी दावा नुकसानभरपाई ₹२५,०००/- सह खारीज करण्याची विनंती केली.

५. मी उपलब्ध अभिलेख आणि युक्तिवाद याचे काळजीपूर्वक अवलोकन केले. त्यावरून माझ्या विचारार्थ खालील मुद्दे उपस्थित झालेत. मी त्यावर माझे निष्कर्ष कारणांसह खालीलप्रमाणे देत आहे -

अनु.क्र.	मुद्दे	निष्कर्ष
०१	वादीस सकृद्वर्शनी प्रकरण आहे काय ?	होय.
०२	वादीच्या बाजूने न्यायाचा समतोल आहे काय ?	होय.
०३	तात्पुरता मनाईहुकूम नाकारल्यास वादीचे अपरिमित नुकसान होईल काय ?	होय.
०४	आदेश काय ?	अंतिम आदेशाप्रमाणे.

का र ण मी मां सा

६. वादीने खालील कागदपत्रांवर भिस्त ठेवली.

अ.क्र.	कागदपत्रांचे विवरण
१.	फेरफार क्र.१२२
२.	नि.दि.दा.क्र.२५/२०२० मधील हुकूमनामा

३.	गाव नमुना ८-अ
४.	गाव नमुना ७/१२ उतारे
५.	पिकपेरा प्रमाणपत्र

७. प्रतिवादींनी खालील कागदपत्रांवर भिस्त ठेवली.

अ.क्र.	कागदपत्रांचे विवरण
१.	हजेरी पुस्तकीची प्रत
२.	तीन साक्षीदारांचे शपथपत्र

मुद्दा क्र. १ ते ३ बाबत -

८. वरील तिन्ही मुद्दे एकमेकांशी निगडित असल्याने त्यांना एकाच वेळी चर्चेकरिता घेतले आहे.

९. वादीचे अधिवक्ता श्री. पी.एम. कोने यांनी अर्जातील कथनाप्रमाणे युक्तिवाद केला आणि अर्ज मंजूर करण्याची विनंती केली. त्यांचे मते प्रतिवादींचे कथन वादीस सहकार्य करणारे आहे. प्रतिवादींनी भूमापन क्र.१२४/२ च्या ताब्याच्या अनुषंगाने वादीचे कथन खोडलेले नाही. सबब प्रतिवादींनी वादींच्या सदर जमिनीवरील ताब्याला अडथळा केल्यास त्यांना अपरिमित नुकसान होईल. वादींच्या बाजूने मनाई हुकुमाचे संपूर्ण घटक स्थापित झाले.

१०. प्रतिवादी आणि त्यांचे अधिवक्ता श्री. एम.एस. नागराळे यांनी दोन्ही पक्षांच्या कथनानुसार युक्तिवाद केला. त्यांच्या मते कथित दिवाणी दाव्यास प्रतिवादी पक्षकार नसल्याने सदर हुकूमनामा त्यांच्यावर बंधनकारक नाही. वादींचा दावा जमिनीवर ताबा नाही. त्यामुळे वादींना मनाईहुकूम मागण्याचा कोणताही अधिकारी नाही.

११. मी उपलब्ध अभिलेख, कागदपत्रे आणि युक्तिवाद याचे

काळजीपूर्वक अवलोकन केले. सदर अर्जाच्या निकालाच्या दृष्टीने वादींचा वाद जमीन म्हणजे भूमापन क्र.१२४/२ वरील हक्क आणि ताबा हा महत्त्वाचा आहे. ते निश्चित करण्यासाठी वादीचे कथन आणि कागदपत्रे यांची तुलनात्मक तपासणी करणे आवश्यक आहे.

१२. वादीच्या कथनाला अनुसरून गाव नमुना ७/१२ उतारा आणि गाव नमुना ८-अ आहेत. प्रतिवादींनी त्या विसंगत कथन केले, परंतु आजपर्यंत सदर अभिलेख अड्वानित केलेला नाही किंवा त्या विसंगत पुरेसे कथन दिलेले नाही. यथास्थितीत, त्यावर अविश्वास दाखविण्याचे कोणतेही कारण नाही. तसेच प्रतिवादींनी विशेष करून वर्ष १९७५ मधील वाटप नाकारलेले नाही किंवा त्यासंबंधीचे कथन खोडण्यासाठी सविस्तरपणे कथन केलेले नाही. यथास्थितीत, दिवाणी प्रक्रिया संहितेचा आदेश ८ नियम ५ प्रमाणे त्यांची सदर स्थितीबाबत गर्भित कबुली असल्याचे स्थापित झाले. त्याचप्रमाणे प्रतिवादींनी फेरफार क्र.१२२ विरुद्ध कथन केलेले नाही. सदर फेरफार हा वादी क्र.१ आणि प्रतिवादी क्र.१च्या वाटपाबाबत आहे. त्याप्रमाणे वादी क्र.१ ला भूमापन क्र.१२४ मध्ये ४ हे. २६ आर जमीन मिळाली होती. सबब वादींचा भूमापन क्र.१२४/२ वरील हक्क आणि ताबा प्रथमदर्शनी स्थापित झाला. त्याचप्रमाणे प्रतिवादींनी राम अमृतराव टिळे, दस्तगिर बशिरसाब मानुल्ला आणि विवेकानंद रंगराव टिळे यांचे प्रतीज्ञालेख सादर केलेले आहे. त्यामध्ये वादी आणि प्रतिवादी यांचे भूमापन क्र.१०८/३ आणि १२४/२ मध्ये जमीन व ताबा असल्याचे आणि भूमापन क्र.१२४/२ च्या ताब्याला अडथळा केलेला नसल्याबाबत कथन केलेले आहे. सबब सदर प्रतिज्ञालेख सुध्दा वादीला सहकार्य करणारे आहे. यथास्थितीत, प्रतिवादी हे नि.दि.दा.क्र.२५/२०२० मध्ये पक्षकार नसणे हे महत्त्वाचे नाही. त्यांनी सदर वाटपाचा आधार म्हणजे पूर्वीचे वाटपाविरुद्ध पुरेसे कथन केलेले नाही. वादींचा वाद जमिनीवरील हक्क स्थापित झाला. सबब वादींच्या बाजूने प्रथमदर्शनी प्रकरण आहे.

१३. प्रतिवादींनी भूमापन क्र.१०८/३ वरील कथित अतिक्रमण नाकारलेले आहे. राम अमृतराव टिळे, दस्तगिर बशिरसाब मानुल्ला आणि विवेकानंद

रंगराव टिळे यांनी प्रतिज्ञालेखामध्ये प्रतिवादींनी अतिक्रमण केलेले नसल्याबाबत कथन केलेले आहे. परंतु सदर अर्जामध्ये भूमापन क्र.१०८/३ च्या अनुषंगाने वादींनी कोणतीही मागणी केलेली नाही. त्यामुळे सदरची स्थिती प्रतिवादींना मदत करणारी नाही.

१४. तुलनात्मक नुकसान किंवा आगळीक हे न्यायाचा समतोल याबाबत महत्वाचे घटक आहेत. त्या दृष्टीने वाद जमिनीवरील ताबा हा महत्वाचा आहे. वादींच्या ताब्यास महसूल अभिलेख, पिकपेरा आणि प्रतिवादींनी सादर केलेल्या साक्षीदारांचे प्रतिज्ञालेख हे दुजोरा देतात. त्याप्रमाणे वादींचा भूमापन क्र.१२४/२ मध्ये ताबा प्रथमदर्शनी स्थापित झाला. वर्ष १९७५च्या वाटपामध्ये प्रतिवादी क्र.१ ला भूमापन क्र.१२४/२ मध्ये हिस्सा मिळालेला नाही. त्यामुळे प्रतिवादीचे कथन स्वीकारण्याजोगे नाही.

१५. प्रतिवादींनी नमूद अडथळा नाकारलेला आहे आणि प्रतिवादी क्र.१ च्या नोकरीच्या हजेरीपटाची प्रत सादर केलेली आहे. त्याप्रमाणे प्रतिवादी क्र.१ हा दि.१५/०५/२०२१ ते १८/०५/२०२१ पर्यंत कार्यालयामध्ये हजर असल्याचे स्पष्ट होते. परंतु प्रतिवादी क्र.१ हा नोकरीच्या ठिकाणी राहत होता आणि दवणहिप्परागा येथे नव्हता याबाबत स्पष्ट कथन केलेले नाही. त्या आधारे त्यांनी अडथळा केलेला नाही हे सिद्ध होत नाही. त्यामुळे प्रतिवादीचे कथन स्वीकारण्याजोगे नाही. सबब वादीच्या बाजूने न्यायाचा समतोल स्थापित झाला नाही.

१६. अपरिमित नुकसान आणि तुलनात्मक हानी हे तात्पुरता मनाईहुकूमच्या अनुषंगाने महत्वाचे आहे. वादीचा वाद जमिनीवर ताबा आहे. प्रतिवादींना त्यामध्ये हक्क असल्याचे प्रथमदर्शनी स्थापित झालेले नाही. प्रतिवादींची वर्तणूक आणि दाव्यातील प्रतिवाद यावरून त्यांनी वादीच्या ताब्याला अडथळा केल्याची शक्यता स्थापित झाली. यथास्थितीत, प्रतिवादींनी कायदेशीर बंधनाचा भंग केल्याचे दिसून येते. सबब वादींना तात्पुरता मनाईहुकूम नाकारल्यास अपरिमित नुकसान होणार आणि प्रतिवादींना त्याचा गैरफायदा होईल. याउलट स्थितीत प्रतिवादींचे कोणतेही नुकसान होणार नाही. सबब वादीच्या बाजूने

अपरिमित नुकसान स्थापित झाले.

१७. उपरोक्त चर्चेवरून मी या निष्कर्षापर्यंत पोहचलो की, वादींचा वाद जमीन म्हणजे भूमापन क्र.१२४/२ क्षेत्रफळ १ हे. ३६ आर मध्ये प्रथमदर्शनी हक्क आणि ताबा स्थापित झाला. तसेच वादीच्या बाजूने न्यायाचा समतोल व अपरिमित नुकसानाचे घटक स्थापित झालेत. तात्पुरता मनाईहुकूम नाकारल्यास वादींना अपरिमित नुकसान होऊन त्यांना जमिनीपासून वंचित रहावे लागेल. प्रतिवादींच्या अडथळ्यामुळे वादींना शांततेत आणि सुरक्षिततेत भूमापन क्र.१२४/२ ची वहिवाट करता येणार नाही. यथास्थितीत, वादीच्या बाजूने तात्पुरता मनाईहुकमाचे घटक जसे, प्रथमदर्शनी प्रकरण, न्यायाचा समतोल व अपरिमित नुकसान हे स्थापित झालेत. सबब मी विचारार्थ मुद्दा क्र.१ ते ३ यांना होकारार्थी उत्तर दिले.

मुद्दा क्र.४ बाबत -

१८. उपरोक्त चर्चेप्रमाणे वादीच्या बाजूने महत्त्वाचे घटक स्थापित झालेले आहेत. तात्पुरता मनाईहुकूम नाकारल्यास वादींना अपरिमित नुकसान होऊन त्यांना जमिनीपासून वंचित रहावे लागेल. प्रतिवादींच्या अडथळ्यामुळे वादींना शांततेत आणि सुरक्षिततेत भूमापन क्र.१२४/२ ची वहिवाट करता येणार नाही. प्रतिवादी हे कायदेशीर बंधनाचा भंग करीत असल्याने तात्पुरता मनाईहुकूम देणे न्यायोचित ठरेल. प्रतिवादी क्र.४ ला विनाकारण पक्ष केल्याने दावा प्रतिपालनीय नसल्याचे प्रतिवादींनी कथन केले. परंतु ते दाव्यास लागू पडेल व अर्जाला लागू पडणार नाही. त्या आधारे अर्जावर विपरीत परिणाम होणार नाही. वादीच्या अपात्रतेचा आधार स्थापित झालेला नाही. सबब, वादी हे तात्पुरता मनाईहुकूम मिळविण्यास पात्र आहेत. अर्ज मंजूर होण्यास पात्र आहे. मी विचारार्थ मुद्दा क्र.४ च्या उत्तरामध्ये खालील आदेश पारीत करतो.

आदेश

१. न्यायाच्या दृष्टीने अर्ज मंजूर केला.

२. प्रतिवादी क्र.१ ते ७ यांनी दाव्याचा अंतिम निकाल लागेपर्यंत वाद जमीन म्हणजे भूमापन क्र.१२४/२ मधील वादीच्या ताब्याला वजा वहिवाटीला हरकत वजा अडथळा करू नये याबाबत तात्पुरता मनाईहुकूम देण्यात येतो.
३. आदेश संगणकावर टंकलिखित केला आणि खुल्या न्यायालयात घोषित केला.

ठिकाण – देवणी

(श.अ. सुरजुसे)

दिनांक – २३/०२/२०२६

दिवाणी न्यायाधीश क. स्तर,
देवणी.

प्रमाणपत्र

हे खात्रीपूर्वक असे कथित करतो की, पि.डी.एफ. फाईलमधील न्यायनिर्णय हे मूळ न्यायनिर्णय प्रतीप्रमाणे तंतोतंत शब्दशः बरोबर आहे.

लघुलेखकाचे नाव	श्री. मा.नि. येणगे
न्यायालयाचे नाव	श्री. श.अ. सुरजुसे, दिवाणी न्यायाधीश क. स्तर, देवणी